

Històries de Ca Nostra

Conversacions amb Don Melcior Rosselló

Capítol 2.

3 Dnya Marina, professora de música. Altres professors de la Normal

4 El Pla professional de la República. Alumnes.

Dnya Marina, professora de música

MRS ens examinarem devers quaranta i n'aprovarem 9 només. Només hi havia 9 places. I llavors tres cursos que varen ser molt intensos. I era difícil per què... assignatures un poc noves, professors molt il·lusionats, molta intensitat, totes ses càtedres cobertes, i, sobretot, que dos suspensos feien perdre el curs. No hi havia exàmens el setembre. Dues assignatures suspeses suspensies el curs i l'havies de tornar a fer ho tot (tot íntegre) i si tornaves a suspendre ho havies de deixar, me pens, no ho vull assegurar a això. I jo, de tot d'una, tenia la música suspesa. He estat un home que no he sabut viure sense música, però jo no sé distingir un Fa d'un Sol, i...

ARC I la professora de música...?

MRS Era una gran professora, jo ho he de reconèixer que era una dona excepcional. Quan Dnya Marina era professora de música a Sa Normal, tots els nins de Mallorca sabien un caramull de cançons populars, del País Basc, d'Astúries, gallegues, d'Andalusia,... de tot. D. Joan Capó (reconegut Inspector del temps de la República de qui du el seu nom el C.P. de Felanitx i un de Son Gotleu, així com el carrer de l'IES Francesc de Borja Moll que, abans va ser "Sa Normal") anava a les colònies o a les escoles i deia als nins: "Mem, veniu -els feia posar al pati- quina cançó sabeu?" i sempre sabien un munt de cançons... I l'home encantat. Per que ara tots els nins tenen flautes però no n'hi ha ni un que la sàpiga tocar. A totes les cases, dins els calaixos hi ha flautes però ni les saben tocar...

ARC I Dnya Marina va ser professora fins que va venir Marisa Arnica, no és vera? Per que jo tenc alguns companys un poc majors que jo que me diuen que la seva professora de música era Dnya Marina

MRS Exacte. Dnya Marina va poder superar la depuració i no la llevaren, per que una professora de música... i va seguir després i... amb el mateix ímpetu i... Jo me'n record el dia que va venir a Sa Normal (a aquest temps "Sa Normal" era el que ara és l'IES Joan Alcover) el bisbe D. Enciso, que en aquell temps (després de la Guerra Civil) era... era lo fonamental. Va venir el bisbe Enciso, que era un home... (per l'expressió no sé si volia dir "molt ampulós"). Procedia de Ciudad Rodrigo. Ciudad Rodrigo és una ciutat castellana, salmantina molt interessant, amb unes murades que... Jo hi vaig estar i eren encantadors. I va venir aquí i es va trobar dins una ciutat i... però prest li va prendre el pols i el dia que va venir n'Enciso a Sa Normal, Don Pedro Amorós (era el capellà de Sa Normal, professor de religió, que també en va ser el Director, no sé si a aquest temps) diu: "Ho hem de fer bé, i ... i tal". "Bé, no pasi pena" I tots allà, ajudant-li i Dnya Marina va fer posar els al·lots i les al·lotes a l'escala (qui coneixeu l'escala principal de l'IES Joan Alcover, vos podeu

imaginar l'ambient d'aquell acte) des d'adalt a baix. Va entrar n'Enciso per l'entrada i els al·lots romperen a cantar amb Dnya Marina que des d'adalt ho dirigia i va ser una cosa apoteòsica. I aquell home va quedar... I l'altra, no direm qui va ser la que va venir després, un dia va començar un concertet de no res al saló d'actes de la Normal, allà on ens reunirem l'altre dia per fer l'homenatge a n'Encarna Viñas, els al·lots partiren a cantar, un per aquí i un per allà... No va dominar "s'asunto", va tancar el piano, se varen acabar els concerts de tota la seva carrera. No hi va haver un altre concert del al·lots, en canvi Dnya Marina cada punt anava...

Me'n record que vaig conèixer D. Gabriel Viñas (professor de pedagogia, pare de Encarna i Cèlia Viñas, persona molt admirada, que tornarà a sortir en moltes ocasions a aquestes converses), jo encara no el coneixia, per un concert que va donar el "coro" de l'Escola Normal al Casal Català i Dnya Marina tocava el piano, els alumnes damunt l'escenari i Don Gabriel Viñas diu "jo faré avui aquí la feina de girar la fulla, per que això..." I a cada cançó que acabaven ell girava i deia una cosa. Jo no he vist una cosa tan graciosa i tan acertada com aquelles... aquelles deu paraules que deia cada vegada que girava la fulla. Jo vaig quedar com excisat. Per ses cançons i per allò que deia D. Gabriel. I tenien una il·lusió... una cosa grossa. I aquesta il·lusió es va perdre després de "sa Guerra".

ARC Però allò que m'ha contat del bisbe Enciso devia ser després de la Guerra...

MRS Clar que si. Dnya Marina va agontar. Va ser, diria jo, per ventura, la única catedràtica que no va aflijar gens per que els altres després de sa guerra no varen ser els mateixos...

Dnya Catalina Vives i Don Josep (José Maria) Eyaralar

MRS ... Dnya Catalina (ARC: Catalina Vives, casada amb Don Josep Eyaralar, mare de Dnya Carme Eyaralar que va ser professora meva de dibuix a Sa Normal i Padrina de Carme Eyaralar, una amiga molt entrenyable) l'home tancat a Can Mir, l'home mort, Jo he vist, molts de pics, a Dnya Catalina amb sa (senalleta) du es dinar a s'homo per que ell estava molt malalt de l'estómac... I quan va sortir va viure tres mesos i llests... I ja no va ser la mateixa dona, no, no, no, no, i es que, clar... Dnya Catalina va ser la primera Dra. en ciències d'Espanya.

La filla, na Carmeta (per a nosaltres, Dnya Carme, professora de dibuix i filla de Don Josep i Dnya Catalina Vives) era, i és, una meravella de nina. Tots ells (ARC: tota la família. Me parlava també d'un net de D. Pep i Dnya Catalina, germà de la meva amiga, molt bo treballant en informàtica) eren uns "fenomenos".

N'Eyaralar (Don Josep: José Maria Eyaralar) era home, una cosa..., jo crec que era el més intel·ligent de tota Sa Normal. Lo que era un home un poc... però era.. una cosa...

ARC I també era de professor de Pedagogia?

MRS Era de matemàtiques. Tenia un llibre de matemàtiques que es deia "Metodología de las matemáticas" editat a l'editorial Reus de Madrid, que era una meravella, que deien que era un llibre excepcional. Lo que llavors, quan unificaren les dues normals, Sa Republica va unificar ses dues Normals, abans de sa Republica hi havia femenina i masculina, sa masculina estava allà mateix on es varen unificar

(el que ara és l'IES Joan Alcover), i quan es va unificar, l'edifici de la Normal masculina, aquest edifici on jo vaig estar de regent, es va fer exactament igual a dalt que a baix. A dalt era "Escuela Práctica de Niñas" i la primera planta era: "Escuela Práctica de niños" (i llavors Sa Normal d'homes s'unificà, i ses dones quedaren molt dolgudes d'això, per que varen haver de quedar a "Sa Graduada" amb Dnya Rosario, que era sa Regenta. Dnya Rosario era llesta i era viva, era una granaina..., així com Dnya Bel Ferretjans, que després va venir ja no era lo mateix, però Dnya Rosario era un nirvi i un domini i no havia...) I se varen ajuntar les dues Normals i, clar, se varen trobar que sa Normal femenina estava al "Consolat de la Mar", nada menos, per que al Consolat de la Mar hi havia, a dalt, Sa Normal femenina, i, a baix, es Museu Pedagògic, vol dir, imagini, quina importància que donaven a això en aquell temps... Ara és la seu des Govern de les Illes Balears.

I es trobaren que havien d'encaixar es professorat i hi va haver casos que va anar bé. Per exemple Don Pep Eyaralar, era de Matemàtiques, però a ses dones hi havia Dnya Mercedes Usúa que també era catedràtica de matemàtiques. Catalana, també, catalana, però devia ser d'origen castellà, per que sempre parlava es castellà, no li vaig sentir mai una paraula en català. I Don Pep Eyaralar, galante, va dir que sa dona havia de triar primer i n'Usúa va triar Matemàtiques... i Don Pep va haver de dedicar-se a Física i Química, que no era lo seu, pero seguia escrivint coses de matemàtiques i a mi me va contar (per que jo després de la guerra hi anava a visitar-lo i mos contàvem ses penes, per que, en realitat, aquesta gent, lo mateix que jo, en aquest aspecte, no som més que uns vençuts, i fora cuentos), idò, me contava que n'Eyaralar tenia una relació amb aquesta editorial que li he dit de Madrid, editorial Reus, i aquest Reus d'aquesta editorial era un Reus que havia tingut alguna cosa que veure amb es Liceu Ripoll de Palma, en es llibres de Pedagogia ho trobarà, a més, en Miquel Deià en parla, me pens que per que hi va anar, llavors hi va haver el Liceu Espanyol, el Liceo Español, però va ser una altra cosa, i no l'hi havien pagat es dret des llibre a n'Eyaralar i es trobà, després de la guerra, que aquests senyors de Madrid, unes bellíssimes persones, i me va dir n'Eyaralar: "Ahora vivimos de lo que me van pagando de los derechos del libro".

Dnya Rosa Roig

Aquí hon hi va haver discussions i fortes per a poder fer venir bé això (la unificació de les dues Normals), va ser entre els dos professors d'història. Una era Dnya Rosa Roig, per a mi la gran figura, per ventura, científicament, no superava a Dnya Catalina Vives en ciències, ni al seu home, Don Pep Eyaralar en matemàtiques, però tenia una bondat..., una manera d'ensenyar, una influència tan directa damunt els alumnes que... jo la vaig trobar, sempre, com una figura excepcional (jo no anava mai a Barcelona, mentre ella vivia, que no anàs a veure-la). I estava sancionada i... per que en es llibre que ha escrit na Francisca Comes sobre Dnya Rosa, que va ser empesa per jo, gràcies a Deu, a més ella ho ha reconegut en es llibre, deia, sabent tot això, i... jo duia un embull per que jo me deia: Què li deu passar a aquesta dona. I, a lo vist, és que va tenir tres processos, ni feren un, el va superar, ni feren un altre, li posaren una pena de trasllat i no sé que, d'això i d'allò, i, bé, tot arreglat, però això va anar a mans d'un altre jutge i aquest va dir: "oh i això és molt poc..., tornem a començar". I trona'm hi torna-hi, torna a començar per tercera vegada.

ARC I això va passar a Palma?

MRS No, això era a Barcelona, l'estiu del 36 Dnya Rosa se'n va anar a passar l'estiu a Barcelona i... Si hagués quedat a Palma, l'estiu del 36 no sé que hagués passat. Tot això era a Barcelona.

ARC I això que vostè me conta de la unificació de les Normals va coincidir amb quan vostè era alumne de Sa Normal? (Ho dic per que sembla que coneix molt bé tot el que va passar a tots els professors).

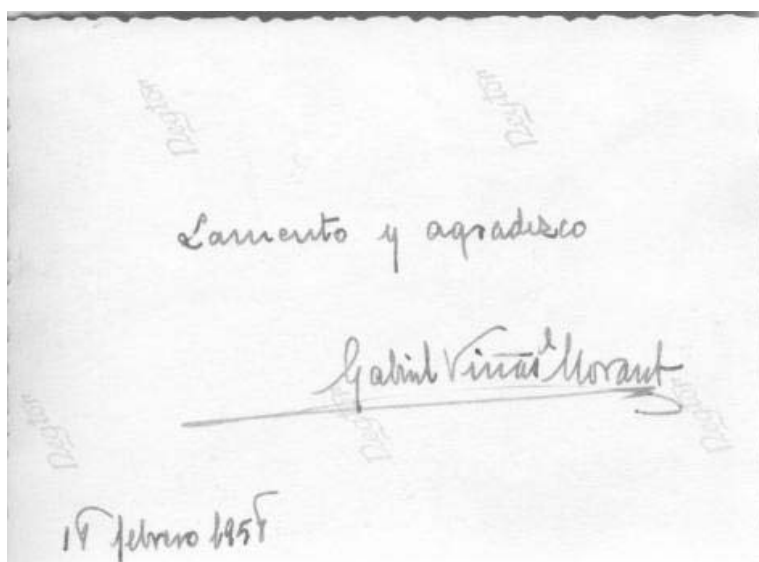
MRS Noooo. Això... Sa República va començar l'abril del 31, i tot d'una varen unificar les Normals (i jo no vaig començar fins el setembre del 33, dos anys després) i va passar aquest fet que jo li contava. Me deixi acabar que li conti... es lío d'Història. A Història es trobaren Dnya Rosa, amb tot el seu prestigi, i un professor jove que havia aprovat una de ses darreres oposicions a Història, que també era sa càtedra d'Història, per que era mallorquí, que era Don Pep Ensenyat, que vostè deu conèixer... I Don Pep S'ecapirrotà que ell era mallorquí, que ell era home, que primer eren els homes que ses dones... i quasi, quasi hi va haver un "estimperi"... Menos mal que la cosa se suavitzar i Don Pep passà a Filosofia i Dnya Rosa, gràcies a Deu, quedà d'història.

Don Melcior, amb devoció ens passa aquest sobre, l'original que té quasi 50 anys, un poc romput,...

Don Melcior guarda, com un tresor, aquesta foto, dins el seu sobre original, dirigit a ell mateix, per part de Don Gabriel Viñas: D'esquerra a dreta, Donya Encarna Viñas, la seva mare i el seu pare, l'admirat Don Gabriel Viñas

El revers de la fotografia és un altre tresor històric i pedagògic

4 El Pla professional (Setembre 1931 a juny de 1936)

Lo que hi va haver, aquestes coses que li he comentat de la unificació de les dues normals..., lo que va anar molt bé, per que, entre una banda i s'altra, no hi va haver buits.

Aposta, jo, els tres anys que vaig estudiar a sa Normal, no vaig tenir una hora de classe que no fos amb s'ho catedràtic. I, a més, amb una puntualitat... Ara hi ha que dir una cosa, podien ser puntuals, per que en aquell temps n'hi havia algun que sols tenia una hora de classe en es dia. Per que ja teníem homes i dones, ja tots junts. Per exemple Dnya Rosa venia i feia sa classe d'història... No era diària sa classe d'història, devia ser alterna. Ara, Dnya Rosa, llavors quedava, per que va ser la primera que va despertar els estudis de parvulistes aquí,... i ho feia per gust, llavors se va cuidar de catalogar tots els llibres de sa Normal. Llavors va venir "es Moviment" i la meitat se cremaren i els altres els tiraren. I, bé, però i qui ho podia

sabre en això? I vivien sa vida d'allò. I Don Gabriel Viñas venia, feia ses seves classes i, llavors, tira a tira, davallava, i jo el sentia que davallava, i passava per davant es portal meu, qualque pic entrava i xerràvem (això devia ser bastant posteriorment, quan Don Gabriel, rehabilitat, seguia sent catedràtic de la Normal i Don Melcior ja era regent de l'Escola de Pràctiques –ambdues al mateix edifici, l'actual IES Joan Alcover, i me contava coses i... altres vegades no s'aturava. Per ventura s'aturava un pic cada vuit dies i...

Això, lo curiós és que, Sa Normal (així) va començar a funcionar, amb Sa República el 31. La República va començar l'abril i el setembre ja va començar el primer curs (del nou Pla Professional) amb els primers alumnes. Entre l'abril i l'octubre ja havien fet la unificació de ses Normals, havien publicat el pla del Pla Professional de Magisteri que el secretari dels socialistes va ser el que el va fer, principalment, copiant-lo d'altres bandes d'Europa.. i varen fer les oposicions ja. En aquestes oposicions en varen aprovar sis o set només per que no n'hi anaren molts. Va ser, probablement la promoció que va tenir més bons alumnes, per que a aquesta promoció primera i va haver:

En Pere Serra Pastor, que va ser un gran mestre, però llavors hi va haver els problemes de la guerra i... un desastre...

N'Ataulfo del Hoyo, que era un gran home, n'Ataulfo del Hoyo, lo que era una cosa que...

Na Barbara Bernat (ARC: jo vaig tenir l'oportunitat de tenir-la de Directora, devers l'any 1972, al col·legi públic Cecilio Metelo, actualment Eugenio López y López, el col·legi de la Plaça dels Patins, un dels meus primers destins professionals), una altra meravella...

Na Rosa La Salle, una altra cosa extraordinària.

En Gabriel Oliver que durant molts d'anys va ser mestre i director de primària del Col·legi Sant Josep Obrer (ARC: també vaig tenir l'ocasió de conèixer-lo i treballar molt prop d'ell, als voltants del 1965, a Sant Josep Obrer). I ell era mestre allà i... Jo el vaig anar a cercar un dia a Gabriel, per a que fes una oposició a l'Annexa (l'Escola de Pràctiques de nins) i quedar-me'l i el tenia mig conquistat. També vaig anar a cercar a Don Bernat Amengual.

Don Bernat Amengual que va ser el numero 1 de la seva promoció. I era un mestre excepcional. Lo que llavors se'n va haver d'anar a Amèrica i...

ARC I vostè, Don Melcior, què, va ser de la tercera?

MRS Sí, la tercera, que, en un sentit, va ser la millor, per que els professors ja havien entrat en el llibre del Pla nou, per que aquest pla nou els hi va venir un poc de sorpresa per que fins llavors, per exemple, d'història feien història i el darrer mes del curs feien "com ensenyar la història", metodologia de la història; i, al nostre pla, la seva teoria era, "Han aprovat? (a aquell Pla Professional de la República del 31 les oposicions es feien per a accedir als estudis, no una vegada acabats els mateixos), idò ja basta, el que saben d'història ja basta. Ara que ho sàpiguen ensenyar". I noltros no ferem més història, ni més matemàtiques, ni més física, ni més res d'aquestes matèries fonamentals. Férem Paidologia, férem

psicologia infantil, i férem altres coses, però... de Geografia.. teníem "Geografia" d'en Chico Reyó, que encara tenc per allà a dalt...

Idò aquests professors varen haver d'agafar llibres i començaren a sortir llibres, per exemple jo tenc el de Paidologia que l'emprat tota la vida, d'en Jaen i Peinado (dos professors, que un era Jaen de llinatge i l'altre era Peinado) i vaig arribar allà i era el tercer curs que aquests professors feien aquest Pla i, per lo tant, ja anaven molt bé.

Jo vaig ingressar el 33, el 34 vaig començar el segon i el 35, acabant el 36, el tercer. Vol dir que vaig fer la carrera completa pel Pla Professional.

ARC Si, però li va venir just.

MRS Efectivament, jo vaig acabar el juny del 36 i un mes just després va esclatar el Moviment. Per que els altres alumnes de la promoció que venia darrera jo, el darrer curs, el feren...

ARC Deu sap com.

MRS Sí, jo ho sé com: De qualsevol manera. I lo gros va ser que, després que noltros, que havíem estudiat allò i ens havia donat un cert prestigi, i això va pegar un batut tan gros que hi va haver uns mestres que se feren mestres en tres mesos.

ARC I això que vostè me conte d'aquests mestres que es feren mestres en tres mesos va ser una vegada acabada la guerra o durant la guerra?

MRS No, això va ser una vegada acabada la guerra. Durant la guerra no hi va haver res. Les Normals varen quedar tancades totalment... Tot tancat.

ARC I durant la guerra els nins i nines no anaven a Escola?

MRS Els nins anaven a Escola amb els mestres que hi havia. Hi havia Escola, sí, sí, amb molts de canvis i molts de mestres depurats i llavors hi havia de posar interins, i... però con que hi havia el remanent dels mestres del Pla del 14 (Pla de magisteri anterior al Pla Professional del 31) que seguien abans d'estudiar el Pla de la República, amb aquests mestres tenien material humà de sobra per a poder cobrir les escoles. El contrari, hi va haver mestres que durant la guerra, sobre tot dones, na Rosa Ordines que va haver d'anar a fer sa feina a Eivissa, la qual cosa era una bona preocupació per que, en temps de la guerra, haver-se'n d'anar a Eivissa era... I n'hi va haver un bon parell com ella.

I, jo, per tot lo que li cont, jo crec que es mèrit més gros des Pla de la República, va ser, tot i que això s'hagués acabat indiscutiblement, la il·lusió tan grossa que ens va posar a noltros. Noltros creiem que en sortir i anar a una Escola... En part va ser així, per que quan jo vaig acabar vaig anar a l'escola i no vaig tenir cap dificultat amb els alumnes per a dominar la classe. Tot d'una ja vaig tenir... per que sabiem ensenyar i els al·lots... Jo encara no fa molts d'anys un dia, per devers es Molinar, que, qualque dia, si feia un bon sol, me n'hi anava amb sa meva dona i passatjavem un poc per allà, i un dia, d'enfora veig un senyor que me mira i me mira i me mira i se'n ve amb els braços oberts i va ser un alumne de Sa Graduada meva de quan jo vaig estar aquests setze anys a Sa Graduada: "Don Melchor,

vostè, i jo...” i començà a xerrar i me diu: “Jo, sap que esperava amb una il·lusió, quan vostè s’horabaixa, devers les quatre i quart (sortíem a les cinc) ens contava la lliçó de la història el dia que tocava”, i diu: “jo, aquelles explicacions...” que jo vaig quedar com a empagait i és que, vertaderament, un que a après com ensenyar-los i com a... Aquell al·lot recordava aquella ensenyança com si fos... I jo passava tant de gust o més que ells.

Ara hi ha hagut un alumne meu de “Sa Graduada” que ha fet un treball sobre un curs de carrera..., no l’he deixat a ningú per que només en tenc un..., però si li he deixat a ell, un quadern de la visita d’Inspecció que me va fer en Blat Gimeno...

© Melsior Rosselló i Simonet

© Antoni Ramis Caldentey

© Arc-46, grup de comunicació.